

תפלת שחרית

יט

שואל מעמד כי אם ליראה את ה' אלקיך (דברים י', י"ב) — בשם הרמב"ם והר"ן — כי היראה תאמר על שני פנים, האחד על נסיגת הנפש לאחוריה בהרגישה באיזה דבר מחריד, וזהו ענין הפחד והמגור אשר יהיה לאדם מאויביו כשאיביו עליו וחרבם שלופה בידם, או מחיה רעה כי תפגענו. ויראה זאת אינה אלא הפעלות מהנפש החיונית, כי נמצא גם כן בבעלי החיים, וכמו שיירא הכבש מהזאב או מהאריה, כמו שנאמר, אריה שאג מי לא יירא (עמוס ג', ח'). ומוזה המין אמר יעקב אבינו בתפלתו כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני (בראשית ל"ב, י"ב), וכן ביצחק אבינו נאמר, ויאמר אחותי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגני (בראשית כ"ו, ז'). והיראה מהמין הראשון, כלומר, מהפעלות הנפש החיונית, מבואר נגלה הוא, שלא ייוחס אל השם יתברך, לפי שהעבודה אליו יתברך בכל הדברים היא מסודרת כפי הדעת וההתבוננות, והיא מפועל השכל, אם מהעיוני ואם מהמעשי, ואינה מפועל הנפש החיונית, כי הנפש החיונית לא תתפעל כי אם ממה שתשיג בחושים, כיראת השור מהזאב או הדוב, אם בראותו אותם ואם בשמעו את קולם. עכ"ד האברבנאל — והנה אחר בקשת הסליחה מכבוד תורתו של רבנו האברבנאל לענין צרף שני ענינים שונים לאחד. כי נסיגת הנפש לאחוריה מפני הרגשת הבר המזיק, הנה היא החרדה אשר נמצא גם בבעלי החיים. ואין היא היראה באמת, ואינה דומה כלל ליראת יעקב ויצחק אשר יראתם תלויה בספק, כמו שאמר, פן יבוא והכני, פן יהרגני. וזה אינו יאות לבעלי חיים אשר אין להם השערה לירא מן הדברים הקרובים והעתידים לבוא. ויראה זו שהיא נסיגת הנפש לאחוריה מפני דבר המזיק, באמת לא תמצא כלל בעבודת הבורא. אבל היראה עצמה אשר יסודה בכח ההתבוננות המביא לחשש מפני הרעה המסופקת, אף על פי שענינה התפעלות הנפש החיונית, נעלה היא לאין ערוך מן החרדה שבבעלי חיים. כי היראה תבוא מתוך ההשכלה ודעת הסבות המסבבות הרעה, ומהתבוננות כזו תבוא יראת ה', שיתירא האדם מפני עונשו יתברך וממוסריו. ואף שיראה כזאת היא שלא לשמה, מכל מקום יש לה מציאות מפורסמת בעבודת הבורא. ומה שלא קבל הרב ז"ל שתמצא בעבודת הבורא אף שתקרא יראה בענינים אחרים, קשה להבין דברי קדשו. וכח שם האברבנאל שהמין השני מן היראה — לפי דעת הרמב"ם והר"ן — הוא היראה הנמשכת מפני הכרת מעלת הדבר ויוקרו, כמו שנאמר, ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה (במדבר י"ב, ח'), וכן ומראהו כמראה מלאך האלקים נורא מאד (שופטים י"ג, ו'), וכן מה נורא המקום הזה (בראשית כ"ח, י"ז). וכל המורא הזה הוא מפני הכבוד. ואף גם מזה אין דעת הרב האברבנאל נוחה. כי לפי דעתו, כל מה שנמשך מהתבוננות והכרת גדולתו יתברך ראוי שיקרא חכמה, או ידיעה, אבל לא יראה. ואם מפני שהתבוננות זאת מביאה לידי יראה, יותר ראוי שתקרא פליאה, לפי שיפלא האדם ממנה, כי הידיעה העליונה האלקית תביא בנפש האדם פליאה והתבהלות ואמרו

תפלת שחרית

נפלאים מעשיך ונפשי יודעת עד מאד (תהלים קל"ט, ט"ו). על כן כתב הוא ז"ל שלדעתו יש מין שלישי בענין היראה, ועל יראה זו כוונת הכתוב. והוא החשש והיראה מן החטא, כי יהיה תמיד ירא וחושש אולי יפתחו יצרו לחטוא לאלקיו, כמו שנאמר, אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד (תהלים קי"ב, א'), וכן בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו (שמות כ"ב, ב'). ובלשון חכמים מצינו "ירא חטא" (כגון באבות פ"ב, משנה ו'). עכ"ד.

אולם אחרי הדברים האלה נראה כי עצם היראה תאמר בראש וראשונה על הגדר האמור לעיל, והוא החשש מן הרע הקרוב ומסופק לבוא, ומן עצמותה תשאל לשני ענינים אחרים. נמצא, כי בין הכל, כלומר, בין מה שתאמר בעצם ובראשונה ובין מה שתאמר בהשאלה ובשניות ימצא השם "יראה" על שלושה ענינים אשר לכל אחד שם מיוחד פרטי ועצמי.

הא' הוא התפעלות הנפש אשר תקבל הבהלה מדבר המפחיד כשרואהו פתאום, ואין לו פנאי לחקור המעשה ולשקול בפלס שכלו אם יזיקנו, אם לאו, ותולד לו יראה מן הספק. אלא שהוא דבר פתאומי המבהיל אותו, ושמו בעצם "בהלה", ותושאל על מצב זה גם המלה "יראה", כמו וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ויראו מאד (שמות י"ד, ז'), והכוונה שנבהלו מן המצרים בראותם אותם פתאום מבלי שקדמה להם שום ידיעה מזה. וכן בבעלת האוב. נאמר, ויאמר לה המלך אל תיראי כי מה ראית (שמואל-א' כ"ז, י"ג). וכן אצל שאול נאמר, וירא מאד מדברי שמואל (שם כ"ז, כ'). וכולם ענין בהלה, כמו שנאמר, ותבוא האשה אל שאול ותרא כי נבהל מאד (שם שם, כ"א).

הב' הוא על הכבוד וההדר (רעספעקט) אשר יצוייר בנפש, כלפי רוממות וקדושת ה' יתברך, ושמו העצמי הוא "פליאה", ונשאל עליו השם "יראה", כמו שנאמר, נורא תהלות עושה פלא (שמות ט"ו, י"א), וכן איש אמו ואביו תיראו (ויקרא י"ט, ג'), וכן ומקדשי תיראו (שם י"ט, ל').

והג' הוא החשש מן העתיד לבא. וזה מובנו העיקרי והעצמי של השם "יראה". הן שהוא חשש מפני עונש ונזק, והן שיהא חשש מפני ספק חטא, או חשש וספק שמא אינו משתדל בדבר מן הדברים כמו שיאות לו להשתדל בו, או חשש שמא מתעצל הוא מעשיית דבר המוטל עליו. נמצא שהיראה הזאת היא החשש מהרע חוץ התבוננות במסבב ובסבתו. וכששאל השי"ת, "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך", הלא ודאי שאינו מהמין הראשון דהיינו הבהלה, וגם לא מהמין השני שהוא הכבוד וההדר (ע"ש בפי' האברבנאל), ועל כרחו נאמר כי הכוונה ליראה את ה' אלקיך על דרך המין השלישי, דהיינו היראה בעצם.

לעולם יהא אדם זכו וישכם ויאמר. התיבות האלו מיותרות לכאורה, ומתנא דבי אליהו (פרק כ"א) משמע שאינן חלק מן התפלה עצמה רק זרוז ואזהרה.

רבוֹן כָּל הָעוֹלָמִים לֹא עַל צְדָקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מְפִילִים תְּחַנּוּנֵינוּ
 לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הַרְבִּים. מָה אָנוּ מָה מַיְנוּ מָה חַסְדֵנוּ מָה
 צְדָקָנוּ מָה כְּחוֹנוּ מָה גְבוּרָתֵנוּ מָה נֹאמַר לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל הַגְּבוּרִים כָּאִין לְפָנֶיךָ וְאֲנָשֵׁי הַשָּׁמַיִם כְּלֹא
 הָיוּ וְחַכְמִים כְּבָלֵי מַדְעַ וְנְבוֹנִים כְּבָלֵי הַשֶּׁקֶל כִּי רַב מַעֲשֵׂיהֶם
 תְּהוֹ וַיְמִי מַיְהֶם הִקְבֵּל לְפָנֶיךָ. וּמוֹתֵר הַאָּדָם מִן הַבְּהֵמָה אֵין בִּי
 הַכֹּל הַקָּל :

אֲבָל אֲנַחְנוּ עִמָּךְ בְּנֵי בְרִיתְךָ. בְּנֵי אַבְרָהָם אַהֲרָן שְׁשֻׁבָעֶת
 לוֹ בְּהַר הַמּוֹרְיָה. זְרַע יִצְחָק יְחִידוֹ שְׁשֻׁעָקֵד עַל גְּבֵי הַמּוֹנֶה. עֲדַת
 יַעֲקֹב בְּנֵי בְכוּרֶיךָ שְׁמֵאֵהֲכַתֵּךְ שְׁאֵהֲבָתְךָ אוֹתוֹ וּמִשְׁמַחְתֵּךְ שְׁשֻׁמְחָתְךָ
 בּוֹ קִרְאתָ אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁרוּן :

רבוֹן כָּל הָעוֹלָמִים וְכוּ' מָה אֲנַחְנוּ מָה חַיְנוּ. מִשֶּׁה רַבִּינוּ ע"ה אָמַר (שְׁמוֹת ט"ז, ח')

וְנַחְנוּ מָה, יַעַן כִּי הִיָּה נִכְנַע לְכֹל. וְהִנֵּה הַהֲכַנְעָה הִיא בְּשְׁנֵי אוֹפְנִים :

(א) הַכְּנַעַת טְבַעִית. אוֹתָהּ בְּמִצָּא גַם בְּקִרְבֵּי אֲנָשִׁים אֲבִירֵי לֵב אֲשֶׁר לֹא יִשׁוּבוּ מִפְּנֵי
 כָּל, וּמְכַל מְקוֹם נִכְנָעִים הִמָּה לְאִישׁ בַּעַל מַעֲלָה גְדוּלָה מֵהֶם. זֹאת הִיא הַכְּנַעַת טְבַעִית,
 כִּי גַם בַּעֲלֵי חַיִּים נִכְנָעִים הִמָּה לְאָדָם מִפְּנֵי שֶׁהוּא בַּעַל מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוּלָה מֵהֶם, כְּמוֹ
 סוֹסִים וְחֲמוּרִים אֲשֶׁר נֶעֱרַר קֶטֶן נוֹתֵג בֵּהֶם, יַעַן כִּי הַכְּנַעַתָם טְבַעִית.

(ב) הַכְּנַעַת הַנוֹבַעַת מִחוּץ הַרְגֵשֶׁת שְׁפִלוּת. וְעַנִּין הַכְּנַעַת זֶה הוּא, שֵׁשׁ מִי אֲשֶׁר
 יִחַשֵׁב מַעֲלוֹתָיו לְעוֹמַת מַעֲלוֹת אֲחֵרִים, וְתַמִּיד יִמְצָא מַעֲלוֹת יִתְרוֹת בְּאֲחֵרִים. אוֹלָם
 מִשֶּׁה רַבִּינוּ ע"ה הַחֲזִיק אֶף אָדָם שֶׁאֵינֵנוּ בַּעַל מַעֲלָה, כְּבַעַל מַעֲלָה גְדוּלָה מִמֶּנּוּ, מִשׁוֹם
 שֶׁמִּצָּא בְּכָל אָדָם אִיזוֹ מִידָה וּמַעֲלָה יִתִּירָה. מִשׁוֹם כֵּךְ אָמַר וְנַחְנוּ מָה. וְלִפְיֶכֶךְ כְּתוּב
 בּוֹ (בְּמִדְבָר י"ב, ג') עֲנִיו מְאֹד מְכַל הָאָדָם. וְלִפְיֶכֶךְ אֶף אָנוּ אוֹמְרִים מָה אֲנַחְנוּ, מָה
 חַיְנוּ, כִּי חַיֵּי הָאָדָם הִמָּה רַק כְּצֵל עוֹבֵר, וְאִין בְּנוֹ שׁוֹם מַעֲלָה אֲשֶׁר בֵּה נוֹכַל לְהַתְּגַאוֹת,
 כִּי כָּל הַגְּבוּרִים כָּאִין לְפָנֶיךָ... וְרוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תְּהוֹ, כְּלוֹמֵר, לַעֲשׂוֹת תְּהוֹ וּבִהוֹ,
 לְהַרְוֹג וּלְהַרוֹס, וְאִם כֵּן מוֹתֵר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אֵין כִּי הַכֹּל הַבָּל.

אֲבָל אֲנַחְנוּ עִמָּךְ בְּנֵי בְרִיתְךָ בְּנֵי אַבְרָהָם אוֹהֲבֶיךָ וְכוּ' זְרַע יִצְחָק יְחִידוֹ וְכוּ' עֲדַת
 יַעֲקֹב וְכוּ' שְׁמֵאֵהֲכַתֵּךְ שְׁאֵהֲבָתְךָ אוֹתוֹ וּמִשְׁמַחְתֵּךְ שְׁשֻׁמְחָתְךָ בּוֹ. יֵשׁ לְשֹׂאוֹל, לְמָה לֹא
 שִׁמַּח ה' עִם אַבְרָהָם וְעִם יִצְחָק, וְשִׁמַּח רַק עִם יַעֲקֹב? וְהַנִּרְאָה כִּי מֵאַבְרָהָם יֵצֵא
 יִשְׁמַעֲאֵל, וּמִיִּצְחָק יֵצֵא עֵשָׂו, וְלִכֵּן לֹא שִׁמַּח בֵּהֶם וְשִׁמַּח רַק בְּעֲדַת יַעֲקֹב. וְהִנֵּה מִטְבַּע

לפיכך אנחנו מצבים להודות לך ולשבתך ולפארך ולכבודך
 ולקדוש ולתת שבח והודיה לשמך: אשרינו מה טוב חלקנו
 ומה נעים גורלנו ומה יפה ירשתנו. אשרינו שאנחנו משכימים
 ומצריבים ערב ובלקר ואומרים פעמים בכל יום:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:

אתה הוא עד שלא נברא העולם אתה הוא משנברא העולם
 אתה הוא בעולם הנה ואתה הוא לעולם הבא. קדש את שמך
 על מקדישי שמך וקדש את שמך בעולמך. ובישועתך תרים
 ומגבים קרננו: ברור אתה יהוה מקדש את שמך ברגלים:

אתה הוא יהוה אלהינו בשמים ובארץ ובשמי השמים
 בעליונים. אמת אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדיך
 אין אלהים. קבץ קניך מארבע כנפות הארץ. יבירו ויזיעו כל
 באי עולם כי אתה הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ.
 אתה עשית את השמים ואת הארץ את היבש ואת כל אשר בהם.
 ומי בכל מעשה גדיך בעליונים או במחמונים שיאמר לך מה
 תעשה. אבינו שבשמים עשה עמנו חסד בעבור שמך הגדול
 שנקרא עלינו ונקים לנו יהוה אלהינו מה שקתוב בעת ההיא
 אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתם אתכם לשם ולתהלה
 בכל עמי הארץ בשובי את שבתיכם לעיניכם אמר יהוה:

האב לאהוב ביותר את בנו הצעיר כי בן זקונים הוא לו. אבל כל עוד הבן צעיר
 אין אהבתו שלמה, כי אין האב יודע מה יהיה משפט הבן, אם יהיה חכם או טפש,
 צדיק או רשע. אימתי תהא אהבתו שלימה, לכשימצא ברכה בו. לכן מקודם אהב ה'
 את יעקב, ורק לאחר כך שמח בו וקרא שמו ישראל וישורון, וישראל הוא שמו יעקב.
 (ישעיה מ"ד ב').

פרשת הכיור

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר : וַעֲשִׂיתָ פִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכִנּוּ
נְחֹשֶׁת לְרַחֲצָהּ וְנִמְתָּ אִתּוֹ בֵּין-אֶהָל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִמְתָּ
שָׁמָּה מַיִם : וְרַחֲצוּ אֶתְרֹן וּבְנָיו מִמֶּנּוּ אֶת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם :
כִּבְּאֵם אֶל-אֶהָל מוֹעֵד יְרַחֲצוּ-מַיִם וְלֹא יִמְתּוּ אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל-
הַמִּזְבֵּחַ לְשָׂרֵת לְהִקְטִיר אִשָּׁה לַיהוָה : וְרַחֲצוּ יְדֵיהֶם וּרְגְלֵיהֶם
וְלֹא יִמְתּוּ וְהִזְמַתָּ לָהֶם חֶק-עוֹלָם לוֹ וּלְזֶרְעוֹ לְדוֹרָתָם :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר : צוּ אֶת אֶתְרֹן וְאֶת בְּנָיו
לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הוּא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-
הַלֵּילָה עַד-הַבֶּקֶר וְאִשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוֹקֵד בּוֹ : וְלִבְשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בַד
וּמְכַנְסֵי-בַד יִלְבַּשׁ עַל-בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת-הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאִשׁ
אֶת-הָעֹלָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ : וּפָשַׁט אֶת-בְּגָדָיו
וְלִבַּשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת-הַדָּשָׁן אֶל-מַחוּץ לַמִּחֲנֶה אֶל-
מְקוֹם טְהוֹר : וְהָאִשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ תּוֹקֵד-בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבְעַר עָלֶיהָ
הַכֹּהֵן עֲצִים בְּבָקָר וְעֹרֹף עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חִלְבֵי
הַשְּׁלָמִים : אִשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה :

פרשת התמיד

יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׂתַבַּחֶם עָלֵינוּ וְתַסְמַחֵל
לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ וְתִכַּפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ וְתַכְנֶנָה
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְנִקְרִיב לְפָנֶיךָ קָרְבַן תָּמִיד שְׂיִכַפֵּר בְּעַדְנוּ כְּמוֹ
שְׂפָתֶיךָ עָלֵינוּ בְּחֻרְמָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ מִפִּי כְּבוֹדְךָ כְּאָמַר.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : צוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם אֶת-קִרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי גֵיחַ גֵּיחַ תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי
כְּמוֹעֵדוֹ : וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים
בְּגִי-שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָּמִיד : אֶת-הַכֶּבֶשׂ אֶחָד
תַּעֲשֶׂה בְּבָקָר וְאֶת-הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים : וַעֲשִׂירִית
הָאִיפָה סֶלֶת לַמִּנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעֵת הֵהִין : עֹלֹת

תמיד העשיה בהר סיני לרית גיחם אשה ליהנה : ונסכו
רביעת הדין לכבש האחד בקדש הסך נסך שכר ליהנה : ואת
הכבש השני מעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנסכו מעשה
אשה רית גיחם ליהנה :

ושחט אתו על גרף המזבח צפנה לפני יהנה וזרקו בני
אהרן הכהנים את-דמו על-המזבח סביב :

יהי רצון מלפניך יהנה אלהינו ואלהי אבותינו שתהא אמירה זו תשובו
וסקבלת ומרצה לפניך קאלו הקרבנו קרבן תמיד במועדו ובמקומו וכהלכתו.

אתה הוא יהנה אלהינו שהקטירו אבותינו לפניך את
קטרת הסמים בזמן שבית המקדש הנה קנים. כאשר ציית אותם
על ידי משה נביאך בכתוב בתורתך :

ויאמר יהנה אל-משה קח-לך סמים נטף ושחלת ותלבנה
סמים ולבנה זכה בד כבד יהנה : ועשית אתה קטרת לקח
מעשה רוקח ממלח טהור קדש : ושחקת ממנה הדק ונתתה
ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אנעד לך שמה קדש קדשים
תהיה לכם : ונאמר ותקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר
בבקר בהיטיבו את-הגרת יקטירנה : ובהעלת אהרן את-הגרת
בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני יהנה לדלתיתכם :

תנו רבנן פטום הקטרת כיצד. שלש מאות וששים ושמונה
מנים היו בה. שלש מאות וששים וחמשה כמנין ימות החמה.
מנה לכל-יום פרס בשחרית ופרס בין הערבים ושלושה מנים
יתרים שמהם מכניס כהן גדול מלא תפניו ביום הכפורים.

תנו רבנן פטום הקטרת כיצד וכו' ומחזירן למכתשת. צריך לומר מחזירן למכתשת
בלא "ואו" החיבור (ועי' תשובות הרדב"ז ח"ד, סי' ל"ח).

ומחזירם למכתשת בערב יום הפורים. ושיתקן יפה יפה כדי שתהא זקה מן הדקה. ואחד עשר סמנים היו בה. ואלו הן הצרי והצפרן והלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה. מור וקציעה שפלת נרד וכרכם משקל ששה עשר ששה עשר מנה. הקשט שנים עשר וקלופה שלשה וקנמון תשעה ברית כרשינה תשעה קבין. יין קפריסין סאין תלתא וקבין תלתא. ואם לא מצא יין קפריסין מביא חמר תורין עתיק. מלח סדומית רובע הקב מעלה עשן כל-שהוא. רבי נתן אומר אף כפת הירדן כל-שהוא. ואם נתן בה דבש פסלה. ואם חסר אחת מכל-סמניה חייב מיתה: רבן שמעון בן גמליאל אומר הצרי אינו אלא שרף הנוטף מעצי הקטף ברית כרשינה למה היא באה כדי ליפות בה את-הצפרן כדי שתהא נאה. יין קפריסין למה הוא בא כדי לשרות בו את-הצפרן כדי שתהא ענה והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין מי רגלים בעזרה מפני הכבוד:

תניא רבי נתן אומר כשהוא שוחק אומר הדק היטב היטב הדק מפני שהקול יפה לבשרים. פטמה לחצאין כשרה לשליש ולרביע לא שמענו: אמר רבי יהודה זה הקלל אם כמדמה כשרה לחצאין ואם חסר אחת מכל-סמניה חייב מיתה: תניא בר קפרא אומר אחת לששים או לשבעים שנה היתה באה של שירים לחצאין: ועוד תני בר קפרא אלו הנה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה ולמה אין מערבין

הצרי. צריך לומר הצרי, הצרי בחטף קמן.

כל שהוא. צריך לומר: כלשהו, ואין לומר כל שהוא.

אף כפת הירדן. צריך לומר: אף כפת הירדן, ואין לומר מכפת הירדן.

כדי לשרות בו את הצפורן. צריך לומר: כדי לשרות בו את הצפורן, ואין לומר —

כמו שכתוב בספרים — כדי ליפות בו את הצפורן.

בַּה דְּבַשׁ מִפְּנֵי שְׁהַתּוֹרָה אָמְרָה כִּי כָל-שָׂאֵר וְכָל-דְּבַשׁ לֹא
תִקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אֵשֶׁה לִיהוָה :

כשאומר פטום הקטרת צריך לומר בסופו פסוקים אלו ; ואח"כ (אחרי אביי היה וכו')
יאמר אנו בכח.

ג"ס יְהוָה יִצְבְּאוֹת עֲמָנוּ מִשָּׁבַב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
סֵלָה : ג"ס יְהוָה יִצְבְּאוֹת אֲשֶׁרֵי אָדָם בְּטַח בָּךְ :
ג"ס יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קִרְאָנוּ : אַתָּה
סִתַּר לִי מִצָּר תִּצְרֶנִּי רַגְלִי פִּילֵט תְּסוּבְּבֵנִי סֵלָה :
וְעֲרַבָה לִיהוָה מִנַּחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם פִּימִי עוֹלָם
וּכְשָׁנִים קִדְמֵנוֹת :

אביי הוה מסדר סדר המערכה משמא דגמרא ואלבא
דאבא שאול מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטרת.
ומערכה שניה של קטרת קודמת לסדור שני גזרי עצים וסדור
שני גזרי עצים קדם לדשון מזבח הפנימי ודשון מזבח הפנימי
קדם להטבת חמש גרות והטבת חמש גרות קודמת לדם התמיד
ודם התמיד קדם להטבת שתי גרות והטבת שתי גרות קודמת
לקטרת וקטרת קודמת לאברים ואברים למנחה ומנחה לתבתין
ותבתין לנסכין ונסכין למוספין ומוספין לבזיכין ובזיכין קודמין
לתמיד של בין הערבין שנאמר וצרך עליה העלה והקטיר עליה
חלבי השלמים עליה השלם כל-הקרבנות פלם :

תפלת רבי נחמיה בן הקנה.

אָנָּה בָּכַח גְּדַלְתָּ מִיַּנְדָּה תִתִּיר צְרוּרָה : אבגייתין
קָבַל רַגְלָת עֲמֹד שִׁגְבֵנוּ טְהַרְנוּ נוֹרָא : קרע"שטן

אביי הוה מסדר סדר המערכה וכו' וקטורת קודמת לאברים. אין צריך לומר בכל
אחד : קודמת, רק וקטורת קודמת לאברים, ואח"כ ואברין למנחה וכן הלאה.
אנא בכח. באל"ף אחר הנו"ן. והוא כמו (בראשית נ, י"ז) אנא שא נא.

תפלת שחרית

כו

בָּא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יְחֻדְךָ כְּכַבֵּת שְׁמֵרִים • נגד"יכש
 בְּרַכְּם טְהָרִים רַחֲמִים צְדָקֹתֶךָ תְּמִיד גְּמִלִים • בטר"צחג
 חֲסִין קְדוֹשׁ בְּרוּב טוֹבָךָ נִהַל עֲדָתְךָ • חקב"טנע
 יָחִיד גָּאָה לְעַמְּךָ פְּנֵה זֹכְרֵי קְדוּשָׁתְךָ • יגל"פוק
 שְׁוַעֲתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקוֹתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלָמוֹת • שקו"צית

בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד :

רבונו העולמים אלה צויתנו להקריב קרבן התמיד במועדו ולהיות פהגים בעבודתם. ולוים גדוכנס. וישראל במעמדם. ועתה בעונותינו חרב בית המקדש ובטל התמיד ואין לנו לא כהן בעבודתו. ולא לוי גדוכנו. ולא ישראל במעמדו. ואתה אמת ונשלמה פרים שפתינו : לכן יהי רצון מלפניך יהנה אלהינו ואלהי אבותינו שיהא שים שפתותינו חשוב ומקבל ומרצה לפניך קאלו הקרבנו קרבן התמיד במועדו ובמקומו וכהלכתו :

לראש חדש

וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֲלֵה לִנְי פְּרִים בְּגִי בְּקָר שָׁנִים
 וְאֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּגִי שָׁנָה שְׁבַעַה תְּמִימִם: וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים סֵלֶת
 מִנְחָה בְּלֹלָה בְּשֶׁמֶן לֶפָר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלֹלָה
 בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד: וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלֹלָה בְּשֶׁמֶן
 לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עֲלֵה רֵיחַ גִּיחַח אֲשֶׁה לִנְי: וְנִסְכֵיהֶם חֲצִי הֵהִין יְהִי
 לֶפָר וּשְׁלִישֵׁת הֵהִין לְאֵיל וּרְבִיעֵת הֵהִין לִכְבֹּשׁ יִין. זֹאת עֲלֵת חֲדָשׁ
 בְּחֲדָשׁוֹ לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה: וְשַׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֲטָאת לִנְי עַל עֲלֵת
 הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ :

קבעו לשנות אחר פרישת התמיד פרק איזהו מקומן. שהוא בעניני הקרבנות משנה ברורה למשה מסיגי ובלא מחלוקת. וברייחא דרבי ישמעאל שהיא תחלת תורת כהנים שהוא ראש כל הקרבנות. כדי שיזכה כל אדם ללמוד בכל יום מקרא. משנה וגמרא. וברייחא דרבי ישמעאל היא במקום גמרא. שהמדרש כגמרא. לכן צריכים לאמרם בהבנת הדברים.

א איזהו מקומן של זבחים קדשי קדשים שחייטתן בצפון פר

ושעיר של יום הכפורים שחיטתו בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הניח על בין הבדים ועל הפרכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעבבת. שגרי הדם הנה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נמן לא עכב: ה. פרים הנשחפים ושעירים הנשחפים שחיטתו בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הניח על הפרכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעבבת. שגרי הדם הנה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נמן לא עכב אלו נאלו נשחפין בבית הדשן: ה. חטאת הצבור והנחיד אלו הן חטאת הצבור שעירי ראשי חדשים ושל מועדות שחיטתו בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות: ה. כיצד עלה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית. מזרחית צפונית. צפונית מערבית. מערבית דרומית. שגרי הדם הנה שפך על יסוד דרומי. ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהנה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: י. העולה קדש קדשים שחיטתה בצפון וקבול דמה בכלי שרת בצפון ודמה טעון שתי מתנות שהן ארבע וטעונה הקשט ונתות וכליל לאשים:

ה. זכסי שלמי צבור ואשמות. אלו הן אשמות אשם גולות אשם מעילות אשם שפקה חרופה אשם נזיר אשם מצורע אשם תלוי. שחיטתו בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע. ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהנה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות:

ו. התודה ואיל נזיר קדשים קלים שחיטתו בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע. ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל ליום ולילה עד חצות. המורם מהם פיוצא בהם אלא שהמורם נאכל לפתנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם:

ז. שלמים קדשים קלים שחיטתו בכל מקום בעזרה ודמן טעון

שְׁמִי מִתְנוּחַ שֶׁהוּ אַרְבַּע וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מֵאָכֵל
 לְשָׁנֵי יָמִים וְלֵילָה אֶחָד. הַמּוֹרָם מֵהֶם פְּיוֹצָא בָהֶם אֵלָא שְׁהַמּוֹרָם
 נֶאֱכָל לַפְתָּנִים לְנִשְׁיָהֶם וְלַבְּנֵיהֶם וְלַעֲבָדֵיהֶם :

ה. הַבְּכוֹר וְהַמְּעַשֵּׂר וְהַפֶּסַח קִדְשִׁים קָדְשִׁים שְׁחִיטָתָן בְּכָל מְקוֹם
 בְּעֶזְרָה וְדָמָן טְעוֹן מִתְנָה אֶחָת, וּבִלְבָד שְׂיִמֹן כְּנֶגֶד הַיְסוּד. שְׁנָה
 בְּאֶכִילָתָן הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַפְתָּנִים וְהַמְּעַשֵּׂר לְכָל אָדָם וְנֶאֱכָלִין בְּכָל־
 הָעִיר בְּכָל מֵאָכֵל לְשָׁנֵי יָמִים וְלֵילָה אֶחָד. הַפֶּסַח אֵינּוּ נֶאֱכָל אֵלָא
 בְּלֵילָה וְאֵינּוּ נֶאֱכָל אֵלָא עַד תְּצוּת וְאֵינּוּ נֶאֱכָל אֵלָא לְמַגְוִי וְאֵינּוּ
 נֶאֱכָל אֵלָא צְלִי :

בְּכִי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶן :
 מִקַּל נְחֻמָּה וּמְגֻזְרָה שְׁנָה. מִבְּנִין אָב מִכְּחוּב אֶחָד וּמִבְּנִין אָב

(א) מִקַּל וְחוֹמֵר. בְּמִידָה הַזֹּאת אֵינוּ לְמַדִּים מִן הַקַּל עַל הַחֲמוֹר וּמִן הַחֲמוֹר עַל הַקַּל.
 כְּמוֹ (בְּרֵאשִׁית מ"ד, ח') הֵן כֹּסֶף אֲשֶׁר מִצְאֵנוּ בְּפִי אִמְתַּחְתִּינוּ הַשֵּׁיבָנוּ אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ
 כְּנַעַן וְאֵיךְ נִגְנַב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כֹּסֶף אוֹ זָהָב. וְכֵן (שְׁמוֹת ו', י"ב) הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
 שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ יִשְׁמַעֲנִי פִרְעֹה. זֶהוּ מִן הַקַּל עַל הַחֲמוֹר. וּמִן הַחֲמוֹר עַל הַקַּל, כְּגוֹן
 הֵן בְּעוֹדֵנִי חֵי עִמְכֶם הַיּוֹם מִמְּרִים הֵייתֶם וְאִף כִּי אַחֲרַי מוֹתִי (דְּבָרִים ל"א, כ"ב).
 וּלְפַעֲמִים אֵינוּ אוֹמְרִים: דִּי לְבָא מִן הַדִּין לֵהֵיט כְּנֶדוֹן. כְּגוֹן (בְּמִדְבָר י"ב, י"ד)
 וְאֲבִיָּה יִרְק יִרְק בְּפִנְיָה הֲלֹא תְכַלֵּם שִׁבְעַת יָמִים, תִּסְגַּר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לְמַחֲנֵה
 וְאַחֲרַי תִּאֲסֹף. לְמַדְנוּ מֵאֲבִיָּה שֶׁהוּא קַל, נֶגֶד הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא חֲמוֹרָה, וְהִיָּה לוֹ לֹמֵר
 קַל וְחוֹמֵר לְשִׁכְנָה אַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם. אֵלָא שֵׁשׁ לֹמֵר דִּי לְבָא מִן הַדִּין לֵהֵיט כְּנֶדוֹן,
 שִׁכְשַׁם שְׁאִין עֵרֶךְ וְדַמְיוֹן בֵּין הָאֵב לְשִׁכְנָה, כֵּן אֵינּוּ דִין שִׁיָּהִי עֵרֶךְ וְדַמְיוֹן לְעִנְיֵן
 הָעוֹשׂ — אִם כֵּן יִכּוֹל לֵהֵיט שֶׁתִּשָּׁב מִחוּץ לְמַחֲנֵה עַד יוֹם מוֹתָה. לֹאֵת לְמַדְנוּ לֹמֵר
 דִּין, וְלֹא תִסְגַּר אֵלָא שִׁבְעַת יָמִים (סְפָרָא רִישׁ וִיקְרָא; ב"ק כ"ח, ע"א).

(ב) מִגְּזֵרָה שׁוּחָה. כְּשֵׁשׁ בְּתוֹרָה שְׁתֵּי תִיבּוֹת, אַחַת יִשְׁעִינָה מִפּוֹרֵשׁ וְאַחַת שְׁעִינָה
 סְתוּם, אֵינוּ לְמַדִּים סְתוּם מִן הַמְּפּוֹרֵשׁ, כְּגוֹן (דְּבָרִים כ"ה, ו') וְהִיָּה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלַד
 יָקוּם עַל שֵׁם אֲחִיו הַמֵּת לְנַחֲלָה. אַתָּה אוֹמֵר לְנַחֲלָה אוֹ אֵינּוּ אֵלָא לְשֵׁם: יוֹסֵף, קוֹרִין
 אוֹתוֹ יוֹסֵף, יוֹחָנָן, קוֹרִין אוֹתוֹ יוֹחָנָן. נֹאמֵר כֵּאֵן יָקוּם עַל שֵׁם אֲחִיו וְנֹאמֵר לְהֵלֵן
 (בְּרֵאשִׁית מ"ח, ו') עַל שֵׁם אֲחִיהֶם יִקְרָאוּ בְּנַחֲלָתָם, מֵה שֵׁם הָאֲמוֹר לְהֵלֵן לְנַחֲלָה, אִף
 שֵׁם הָאֲמוֹר כֵּאֵן לְנַחֲלָה (יְבֻמוֹת כ"ד, ע"א). וְכֵן (וִיקְרָא י"ח, י"י) עֲרוֹת בַּת בְּנֵד

מְשֻׁנֵי קְחוּבִים. מְפָלֵל וּפְרָט. וּמְפָרֵט וּכְלָל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי
אֵתָה דָן אֲלֵא כְעֵין הַפְרָט. מְפָלֵל שֶׁהוּא צָרִיךְ לְפָרֵט וּמְפָרֵט

או בת בתך לא תגלה ערותך כי ערותך הנה, אבל בתו לא נזכר בתורה שהיא אסורה. ולמדנו זאת מדכתיב (שם י"ח, י"ו) ערות אשה ובתה לא תגלה, את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערוחה שארה הנה. נאמר בבת בנו ובת בתו "הנה" ונאמר בבת בת אשתו "הנה", מה להלן עשה בת כבת הבת, אף כאן בבתו עשה בת כבת הבת (סנהדרין ע"ו, ע"א). ואין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא אם כן קבלה מרבו (פסחים ס"ו, ע"א; גדה י"ט, ע"ב).

(ג) מבנין אב מכתוב אחד ומבנין אב משני כתובים. מבנין אב מכתוב אחד, לא המשכב כהרי המושב ולא המושב כהרי המשכב, הצד השווה שבהן שהן עשוין לנחת אדם לבדו והזב מטמא אותו ברובו לטמא אדם במגע ובמשא ולטמא בגדים, אף כל שהוא עשוי לנחת אדם לבדו יהא הזב מטמא אותו ברובו לטמא אדם במגע ובמשא ולטמא בגדים, יצא המרכב שהוא עשוי לסבלון אחר. מבנין אב משני כתובים כיצד, לא פרשת הנרות כהרי פרשת שלוח טמאין, ולא פרשת שלוח טמאים כהרי פרשת הנרות, הצד השווה שבהם שהם בצו מיד ולדורות, אף כל דבר שהוא בצו יהא מיד ולדורות (ספרא ריש ויקרא).

(ד) מפלל ופרט. כיצד, מן הבהמה (ויקרא א', ב) כלל, מן הבקר ומן הצאן, פרט, כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט (ספרא ריש ויקרא), ונתמעטה חיה מן הקרבן. (ה) ומפרט וכלל. כיצד, זכי יתן איש אל רעהו חמור או שור או ושה (שמות כ"ב, ט') הרי זה פרט, וכל בהמה לשמור הרי זה כלל, עשה את הכלל מוסף על הפרט (ספרא ריש ויקרא).

(ו) כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. כיצד, כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור (שמות כ"ב, ו'). כי יתן איש אל רעהו כלל, כסף או כלים פרט, לשמור חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המיטלטל וגופו ממון. יצאו קרקעות שאינן מיטלטל, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלן אין גופן ממון (שבועות מ"ג, ע"א).

(ז) מפלל שהוא צריך לפרט, ומפרט שהוא צריך לכלל. כיצד, קדיש לי כל בכור (שמות י"ג, ב'), יכול אף נקבה במשמע, תלמוד לומר זכר (דברים ט"ו, י"ט). אי זכר יכול אפילו יצאת נקבה לפניו, תלמוד לומר פטר רחם (שמות י"ג, ב'). יכול אפילו (נולד) לאחר יוצא דופן, תלמוד לומר בכור. זהו כלל הצריך לפרט פרט שהוא צריך לכלל (ספרא ריש ויקרא).

שהוא צריך לקבל. כל דבר שהיה בקלל ויצא מן הקלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הקלל בלוי יצא. כל דבר שהיה בקלל ויצא לטעון טען אחד שהוא כענינו יצא להקל ולא להחמיר. כל דבר שהיה בקלל ויצא לטעון טען אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר. כל דבר שהיה בקלל ויצא לדון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לקללו עד שיחזירו הפתוב

(ח) כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל בלוי יצא. כיצד, והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וגו' (ויקרא ז', כ'). והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו, ולמה יצאו, להקיש אליהן ולומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח, אף כל קדשי מזבח, יצאו קדשי בדק הבית (יבמות ז', ע"א).

(ט) כל דבר שהיה בכלל, ויצא לטעון טען אחד שהוא כענינו, יצא להקל ולא להחמיר. כיצד, ובשר כי יהיה בו בעורו שחין ונרפא (ויקרא י"ג, י"ח), וכתוב או בשר כי יהיה בעורו מכות אש (שם י"ג, כ"ד), והלא השחין והמכות בכלל כל הנגעים היו, וכשיצאו מן הכלל לטעון טען אחר שהוא כענינו, יצאו להקל ולא להחמיר. להקל עליהן, שלא ידונו במחיה, ושלא ידונו אלא בשבוע אחד (ספרא ריש ויקרא).

(י) כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טען אחר שלא כענינו, יצא להקל ולהחמיר. כיצד, ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בוקן (ויקרא י"ג, כ"ט), והלא הראש והזקן בכלל עור ובשר היו, וכשיצאו מן הכלל לטעון טען אחר שלא כענינו, יצאו להקל ולהחמיר. להקל שלא ידונו בשער לבן, ולהחמיר עליהן שידונו בשער צהוב (ספרא ריש ויקרא).

(יא) כל דבר שהיה בכלל ויצא לדון בדבר החדש, אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירו הפתוב לכללו בפרוש. כיצד, ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולם במקום הקדש כי כתטאת האשם הוא לכהן (ויקרא י"ד, י"ג), שאין ת"ל כחטאת האשם, ומה ת"ל כחטאת האשם לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש בבהן יד ובהן רגל הימנית, יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, תלמוד לומר (שם) כי כחטאת האשם הוא. מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, אף אשם טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח (יבמות ז', ע"א; ספרא ריש ויקרא).

לקללו בפרוש. דבר הלמד מענינו. ודבר הלמד מסופו. וכן שגי
כתובים המכחישים זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי
ויכריע ביניהם :

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש
במהרה בימינו ומו חלקנו בחורמך. ושם נעבדך ביראה פימי עולם וכשנים קדמניות:
מזמור שיר חגכת הבית לדוד: ארוממך יהוה פי דליתני ולא
שמחתי אויבי לי: יהוה אלהי שונעתי אליך ותרפאני: יהוה
העלים מן שאול נפשי חייטני מרדי בור: וזמרו ליהוה חסידיו
והודו לזכר קדשו: פי רגע באפו חיים פרצונו בערב גלין בני
ולבקר רנה: ואני אמרתי בשלוי פל אמוט לעולם: יהוה
פרצונך העמדתה להכרי עו הסתרתי פניך הייתי נבהל: אליך
יהוה אקרא ואל אדני אתחנן: מה בצע בדמי ברדתי אל שחת

(י"ב) דבר הלמד מענינו ודבר הלמד מסופו. דבר הלמד מענינו כיצד, ואיש
כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא (ויקרא י"ג, מ'), יכול יהא טהור מכל טומאה,
כשהוא אומר (שם שם, מ"ב) וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדם, דבר
למד מענינו שאינו טהור מכל טומאה אלא מטומאת הנתיקים בלבד. דבר הלמד
מסופו כיצד, ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם (שם י"ד, ל"ד) משמע בית
שיש בו אבנים ועצים ועפר מטמא, ויכול אף בית שאין בו אבנים ועצים שמטמא,
תלמוד לומר (שם שם, מ"ה) ונתן את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר
הבית, דבר הלמד מסופו שאין הבית מטמע בנגעים עד שיהוא בו אבנים ועצים
ועפר (ספרא ריש ויקרא).

(י"ג) וכן שני כתובים המכחישים זה את זה, ער שיבוא הכתוב השלישי ויכריע
ביניהם. כיצד, כתוב אחד אומר (שמות י"ט, כ') וירד ה' על הר סיני אל ראש
ההר וכתוב אחד אומר (שם כ', י"ט) כי מן השמים דברתי עמכם, בא השלישי
והכריע (דברים ד', ל"ו) מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך
את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך האש, מלמד שהרכין הקב"ה שמי השמים
העליונים אל ראש ההר ודבר עמהם מן השמים. וכן אמר בספר תהלים (י"ח, י'
ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו (ספרא ריש ויקרא).

מזמור שיר חגכת הבית לדוד וכו' למען יזמרך כבוד ולא ידם ה' אלקי לעולם